

2. Митченко О.О. Тенденції розвитку світового ринку олійних культур // Економіка АПК. – 2000. -№1. -С. 73-75.
3. Удова Л.О. Підвищення стійкості виробництва соняшнику // Економіка АПК. – 1999. -№9. -С. 69-71.
4. Ціни, витрати, прибутки, агровиробництва та інфраструктура продовольчих ринків. За ред. О.М. Шпичака. – К.: ІАЕ, 2000. -585с.

УДК 631.1

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ

*І.В.Кушнір, кандидат економічних наук
Миколаївський державний аграрний університет*

Проаналізовано регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні в умовах ринкової трансформації, розглянуто проблеми приєднання України до Світової організації торгівлі. Здійснено аналіз та оцінку економічних наслідків приєднання України до СОТ. Запропоновано напрямки регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні, які здатні захистити внутрішній ринок і при цьому не суперечать нормам СОТ.

Проанализировано регулирование внешнеэкономической деятельности в Украине в условиях рыночной трансформации, рассмотрены проблемы вступления Украины в Всемирную торговую организацию. Осуществлен анализ и оценка экономических последствий вступления Украины в ВТО. Предложены направления регулирования внешнеэкономической деятельности в Украине, способные защитить внутренний рынок и при этом не противоречащие нормам ВТО.

Вступ України до СОТ — процес тривалий і непростий. Чи не найскладнішою проблемою цього процесу є недостатня відповідність сучасного механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні правилам цієї організації. Приєднання до СОТ потребує суттєвого удосконалення механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності в напрямку гармонізації з принципами і вимогами СОТ. Таке регулювання не є суто технічним завданням, яке можна розв'язати зміною існуючих підходів чи шляхом простої відміни старих і впровадження нових інструментів. Забез-

печення вступу України до СОТ вимагає досить масштабних змін у законодавстві, в економічній політиці держави, значних економічних поступок, що їх має взяти на себе Україна.

Проблема вступу України до СОТ передбачає розв'язання цілої низки різнобічних впливів і наслідків, як позитивних, так і негативних: зростання і зменшення конкурентних переваг, зміни у позиціях окремих галузей у зовнішньоторговельних стосунках, соціально-економічні наслідки для добробуту населення та ціла низка економічних і політичних чинників.

Зараз нема нестачі в дискусіях та обговореннях цієї важливої для нашої країни проблеми. Але й досьогодні маємо здебільшого поодинокі, розрізнені, а часом і діаметрально протилежні оцінки, коментарі, думки щодо інтеграції у Світову організацію торгівлі — від вкрай позитивних до вкрай негативних.

Залишаються проблеми із законодавчим забезпеченням процесу приєднання до СОТ стосовно скасування несумісних з вимогами СОТ законотворчих норм та прийняття нових законодавчих актів, які відповідають міжнародній практиці.

Оскільки конкурентоспроможність вітчизняної продукції лишається низькою, а капіталізація та інвестиційні можливості більшості наших вітчизняних підприємств — значно слабші, це невідворотно перешкоджатиме їх виходу на світові ринки і може вплинути на втрату конкурентних позицій навіть на внутрішньому ринку.

Нарешті, невирішеними залишаються більшість питань щодо розробки важелів і механізмів регулювання зовнішньої торгівлі, що не суперечать нормам СОТ і можуть використовуватися державою для розв'язання завдань зовнішньоекономічної, структурної та промислової політики в нових умовах.

Сукупність цих обставин викликає необхідність окремого розгляду зазначених питань і зумовлює наукову та практичну актуальність обраної теми дослідження.

Проблемою зовнішньоекономічних взаємин між країнами і народами економічна наука займається не одне століття. Різні школи і напрями економічної думки в різні часи і в різних історичних умовах зовсім неоднозначно підходили до неї. Назва-

ною проблемою займалися вітчизняні вчені — О.Білорус, І.Бураковський, А.Кредісов, Д.Лук'яненко, В.Медведев, О.Мережко, В.Новицький, О.Оніщук, С.Осика, Ю.Пахомов, О.Плотніков, А.Поручник, В.Пятницький, В.Сіденко, А.Філіпенко та ін.

Незважаючи на надзвичайну гостроту позначених питань, як теоретичне осмислення названих проблем, так і суто практичні питання лишаються нерозв'язаними. Практично немає аналітичних матеріалів щодо наслідків приєднання України до СОТ, відсутні методології оцінки наслідків інтеграції, бракує конкретних пропозицій щодо напрямів і методів зовнішньоекономічного регулювання в умовах членства в СОТ.

У сучасному світі засоби регулювання зовнішньої торгівлі можуть набувати різних форм, включаючи як ті, що безпосередньо впливають на ціну товару — тарифи, податки, акцизні й інші збори, так і ті, що обмежують обсяги експортно-імпорتنих операцій — квотування, ліцензування, ембарго, валютний контроль, адміністративні бар'єри тощо.

Нинішній етап розвитку світової торгівлі характеризується зменшенням рівня митного обкладання, що обмежує можливості митно-тарифного регулювання. Відкритість митно-тарифного регулювання призводить на практиці до того, що будь-яка одностороння дія країни щодо зміни рівня митних ставок негайно викликає відповідні аналогічні дії протилежної сторони. Крім того, загальним недоліком вартісних чи цінових методів регулювання залишається їхній не завжди адекватний вплив на національну економіку.

Перераховані недоліки призвели до розробки альтернативних заходів регулювання імпорту, що впливають безпосередньо на кількісні й вартісні параметри постачань імпортованого товару. Тут основне місце посідають кількісні обмеження, які жорстко фіксують обсяги товару, що поставляється в країну.

Далеко не останню роль в обмеженні міжнародної торгівлі продовжують відігравати адміністративні перепони. Це різного роду обмеження, що стосуються якості товарів, умов їхнього виробництва й реалізації.

Для зниження обмежувальних бар'єрів у торгівлі, забезпечен-

ня більшого доступу до національних ринків і поживлення економічного розвитку після другої світової війни було утворено Генеральну угоду з тарифів і торгівлі (ГАТТ) — організацію, яка об'єднала інтереси багатьох держав в зовнішньоторговельних стосунках. У рамках цієї організації було створено інституційні механізми для підтримки міжнародних економічних зв'язків між різними державами.

ГАТТ регулювала, в основному, тільки торговельний аспект міжнародних відносин. Великим недоліком ГАТТ було її положення про вибіркове застосування. Тому члени цієї організації не завжди виконували свої обов'язки сумлінно. Крім цього, у ГАТТ не було ефективної процедури розв'язання спорів, що в остаточному підсумку призвело до необхідності реорганізації її діяльності.

У 90-х роках ХХ ст. утворено Світову організацію торгівлі (СОТ), яка регулює в сучасному світі не тільки торгівлю товарами, але й торгівлю послугами, а також торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, займаючи в силу цього особливо важливе місце в системі міжнародних організацій.

СОТ з моменту утворення заклала єдину інституціональну основу для торговельних відносин і стала форумом для подальших переговорів з питань багатосторонніх торгових угод і забезпечення перетворення в життя результатів таких переговорів.

Станом на 20.10.2003 р. СОТ нараховує 148 учасників. Крім того, ряд країн і міжнародних організацій мають статус спостерігача в СОТ. Україна також є спостерігачем у СОТ, але поки що не входить у цю організацію, хоча останніми роками на цьому напрямку досягнуто значного прогресу.

Зазначено, що вступ до СОТ не є суто технічною процедурою; більше того, це питання залишається дискусійним і непростим через необхідність власних поступок та адаптації вітчизняного законодавства до вимог СОТ.

Зазначено, що за роки незалежності України на розвитку зовнішньої торгівлі нашої держави позначився ряд негативних факторів, зокрема спад виробництва, низька конкурентоспроможність продукції, зміни в ринковій кон'юктурі, недоліки власної

зовнішньоторговельної політики тощо. Але з початку 2000 р. у розвитку зовнішньої торгівлі України помітними стають позитивні зрушення. Спостерігається відчутне збільшення експортно-імпорتنих операцій, відбувається зростання українського експорту, навіть в умовах торговельного протекціонізму з боку деяких країн і певної несумісності сучасної товарної структури експорту України зі структурою світової торгівлі.

Ставши на шлях розбудови своєї державності, Україна почала самостійну діяльність у галузі регулювання зовнішньої торгівлі, найважливішим інструментом якої виступає митний тариф. Також застосовувалися і нетарифні інструменти регулювання, зокрема ліцензування, квотування, стандарти, технічні норми. Арсенал цих інструментів регулювання зовнішньоторговельних операцій упродовж перехідного періоду залишається більш-менш постійним, змінюється лише режим їх застосування. З огляду на це було виділено декілька етапів розвитку митно-тарифного регулювання в Україні.

У цілому, нинішній рівень тарифного захисту в Україні не є високим. Уже сьогодні він перебуває на рівні країн, що вступили до СОТ після 1995 р., причому 80% ставок мита — на рівні країн, які приєдналися нещодавно, близько 7% — нижчі від зазначеного рівня і лише 13% ставок перевищують його. Зважаючи на це, не слід очікувати істотно деструктивного зменшення рівня тарифного захисту за умов вступу країни до СОТ.

Переговори щодо вступу до Світової організації торгівлі виявилися для України довгими і складними. Починаючи з 2000 р. й дотепер спостерігаються активні спроби наблизити українське законодавство та умови здійснення зовнішньоекономічної діяльності до вимог СОТ. Водночас посилився переговорний процес, скасовуються деякі законодавчі положення та практика, несумісні з нормами СОТ.

Питання приєднання України до СОТ набуло останнім часом особливої актуальності й у зв'язку з розвитком процесу інтеграції України до Європейського Союзу, оскільки набуття членства в СОТ є обов'язковою передумовою для повноправного членства в

Євросоюзі.

Україна є членом десятків міжнародних організацій, проте вона досі, маючи величезний економічний потенціал, залишається поза межами Світової організації торгівлі. Неможливо ефективно діяти в системі міжнародної торгівлі, не будучи при цьому членом СОТ.

Сьогодні неможливо не враховувати цілий ряд чинників, які перешкоджають швидкому вступу України до СОТ, зокрема те, що Україні не вдається проводити достатньо послідовну торговельну політику. Нормотворчість у сфері міжнародної торгівлі не завжди підпорядковується вимогам СОТ. Недостатньо налагодженою є співпраця Уряду з Парламентом щодо вирішення питань, пов'язаних із вступом до СОТ. Крім цього, недостатніми є людські та інші ресурси, виділені на реалізацію завдання вступу України до цієї організації. Найбільш проблемними аспектами інтеграції України в СОТ є повільна структурна перебудова виробництва, збереження високої собівартості більшості видів експортної продукції, високі європейські стандарти й технічні регламенти, кількісні обмеження в торгівлі на певні види товарів, низька міжнародна конкурентоспроможність вітчизняних товарів і послуг.

Під час здійснення переговорів щодо вступу до СОТ необхідно враховувати різнобічний вплив такої інтеграції на зростання (зменшення) конкурентних переваг, ВВП, рівня виробництва окремих галузей, зовнішньої торгівлі, безробіття, матеріального добробуту населення та інші соціально-економічні та політичні чинники.

Проте вступ України до СОТ треба розглядати не тільки як відкриття внутрішнього ринку, але і як набуття певних прав щодо виходу на світові ринки, можливість захисту національних виробників від масованого, демпінгового чи недоброякісного імпорту, використання діючого в СОТ механізму врегулювання торговельних спорів. Україна може і має зайняти належне їй місце в міжнародній торговельній системі та світовій економіці в

цілому. Але при цьому треба ретельно зважити позитивні й негативні наслідки, економічні, торговельні та геополітичні інтереси України.

УДК 631.16:658.155.4

ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО СЕРВІСУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН І ЗНАРЯДЬ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В.В.Лагодієнко, кандидат економічних наук
Миколаївський державний аграрний університет

Стаття присвячена проблемі технічного сервісу сільськогосподарських машин і знарядь на сучасному етапі. Акцентовується увага на відновленні робочої здатності вживаної техніки з врахуванням існуючої техсервісної бази спеціалізованих підприємств, ремонтних заводів, дилерських підприємств, а також власної технічної бази виробників сільськогосподарської продукції.

Статья посвящается проблеме технического сервиса сельскохозяйственных машин и орудий на современном этапе. Акцентируется внимание на восстановлении рабочей пригодности ранее использованной техники с учетом существующей техсервисной базы специализированных предприятий, ремзаводов, дилерских предприятий, а также собственной технической базы производителей сельскохозяйственной продукции.

Розвиток ефективного сільськогосподарського виробництва значною мірою зумовлюється рівнем його технічного оснащення, структурним складом техніки й організацією її використання.

Серед вітчизняних вчених, які досліджують цю проблему, слід відзначити Саблука П.Т, Підлисецького Г.М., Плаксієнка В.Я., Месель-Веселяка В.А., Малика М.И., Крисального О.В. та інших. Але багато питань цієї проблеми, пов'язаних з технічним сервісом сільськогосподарських машин і знарядь в сучасних умовах вимагають подальшого більш глибокого дослідження. На деяких із них ми акцентуємо увагу.

У нинішніх умовах гострого дефіциту технічних засобів в